

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Band: 58 (1944)

Artikel: La bacharéja : cumegia an catter acts
Autor: Nicolay, Giachem
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-213613>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 13.10.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

La bacharéja

cumegia an catter acts da

Giachem Nicolay

Parsonas:

Crastota Andreia, cuntadén

Chatréna, la sé donna

Mengia }
Chasper } ils sés infants
Polet }

Farlenda Hans Lozi, cuntadén

Flurin }
Anna } ils sés infants

Brinett Gieri, numno il pugneder

Fandètsch Clo, mezcher

Plesch, Toni, Zon, zouans

Not, il giteder

Prefaziun

Quista pitschna farsa i'l idiom bergunzinais eira scritta il prüm in rumauntsch d'Engiadin' ota, scu ch'ais il solit üsito a Bravuogn, essendo vegn in prüma lingia cultivo in nossas scoulas. Daspera però vegn quel idiom eir — e que principelmaing traunter pêr — cultivo co e lo litteraricamaing. (Vide: il dialect e'l rumauntsch da Bravuogn, da G. G. Cloetta, stampo da l'Engadin Press Co., Samedan.)

In seguit giavüschet alura nos redactur da las Annalas, signr. J. Luzzi, da metter il töch i'l idiom bergunzinais per cultiver tuot noss dialects e cotres amplificher nossa lingua in generel.

Gugent am suottamettet a quist giavüsch, pudiand cotres prester üna pitschna contribuziun pel rumauntsch da mia patria natela, saviand cha bgeras chosas vaun in schmanchaunza, scha nu vegnan druvedas diligiaintamaing. Bain am gnit il resentimaint d'insufficienza, vuliand alura adempir l'incumbenza in möd sufficiaint, essendo eira per me terrain tuottaffat nouv, aviand fin uossa be poch u ünguotta exercito quaiet dialect in scrit. Però il tema tschërnieu eira per me uschè attractiv, causa ch'el demonstrescha ün'üsaunza veglia da Bravuogn: «Igl anguler il bieschz da maz», ch'eu pruvet tuot-tüna da gnir a böt eir scha que nu m'ais reuschieu tuot in möd pretais. Natürelmaing stuvet implir our il töch auncha cun otras chosas chi scuntran in chesas pautilas, uschigliö nu füss rivo tar üngün drama. Scu cha'l lectur chattaro, nu tratta il drama da l'andamaint d'üna bacharia, bgeranzi da *l'introduzziun* da quella, chi do ad el la culur umoristica. Speresch cha nossas societeds dramaticas posan fer adöver dal töch e'l giodair seriusamaing ed a medem temp cun bun umur.

Giachem Nicolay.

Cuortas annotaziuns

I. la pronunzcha.

é cler scu'l frances: vérité, été	u'l rumauntsch: geda, chesa
è s-chür „ „ : mère, père	„ „ : svelt, dret
ê lung „ „ : tête, honnête	„ „ : pèsch, pèr
ò s-chür „ „ : école, parole	„ „ : solit, noss
ô cler „ „ : dôme, ôte	„ „ : talvo, cho
î lung „ „ : cri, puis	(Bravuogn) : zî (lönch), bî (bel)
n nasel „ „ : grand, chant	: paun, chaun

Per motiv da stampa d'he lascho davent il segn «ñ» e lasch seguir varquaunts exaimpels: ènt (aint), cumènza (cumainza), angin (üngün), vén (vain e vin), bèn (bain), sènt (saint), giatén (dispütta), parfén (perfin), turmènt (turmaint), daman (damaun), fén (infin), fèn (fain), lèna (laina), bun, avant, tranter, én'ni (sun els), an'ni (haun els), lèns (vulains nus), adéna (adüna), sènza (sainza), anzèna (insaina), pan, chan, tant, ston (stun); *n cler però*: cun, anoua, an (in), sen (sün), varon, luna (glüna), cuntrari, mancher, render, vender, anguler mincha, anchichi, vischnancha.

II. l'ortografia.

que, quel, quels, quella, quellas, quist, quistas ais da pronunzcher scu: ke, kel, kels, kellá, kellas, kist, kistas.

Eau d'he evito taunt cu pussibel il k scrit, perche ch'el nu'm pera dad esser rumauntsch e d'he miss il *qu*, chi vain pronunzcho eir in Engiadina bger scu k. In connexiun culla dumanda dal k vulesc ventiler aunch' ün oter punct da vista. Am pera nempe, cha il k dür svanescha viepü eir i'l dialect da Bravuogn. Ün il sainta uossa püchöntschi pü lam, bod scu *g*. In conseguenza da que d'he scrit il *g*, p. ex. egr (ir), nogs (nus), gnegr (gnir), s-chigr (s-chür), sgigr (sgür), negr (nair), adascogs (adascus), surtegr (sortir), gliogt (glieud).

III. Otras remarquabilitads.

gl zieva il verb: vogl (vo que), stogl (sto que), pogl (po que)

al zieva il verb: vessal (vess el), féssal (füss el), votal (voul el)

ni zieva il verb: mett'ni (mettan els), dess'ni (dessan els)

ni zieva ils verbs ausiliars avair ed esser: an'ni (haun els), en'ni (sun els)

i agiundschand al verb: soni (sun eau), possi (poss eau), doni (dun eau), scu ais = aise, brich = bricha

A füssan amo diversas chosas remarquablas in quist dialect, las quelas però il lectur cun atenziun chattaro sves.

La bacharéja
cumegia an catter acts da
Giachem Nicolay

PRÉM ACT

(*Ena stegva da pocr*)

1. scena

(*Davos la scena én tambur dond sél dschomber. Chasper a Flurin èntran an mandura militera.*)

Chasper: Alla fén darcho a chesa.

Flurin: Barratond la bissacha cun én megler léz.

Chasper: A sabel a schluppet cun badégl a fuorcha.

Flurin: Turnister, tschaco a mascra ènt an s-chaffa.

Chasper: Juhe! la véta lébra cumènza.

Flurin: La lavogr ans cloma an chesa a fuénz.

Chasper: Passeda la véta da sudo. — Angin a chesa? Ah, cò vén la mé sorina.

Mengia (*antrond*): Ma che dalettegvel fer am pera cò. Bun dé frer, bèngni Flurin! Im gnegs tot inaspizedamènz a chesa.

Flurin: Vacanzas Mengina!

Chasper: Méss sèn piket, sorina!

Flurin: Beo quel chi chatta ancha ils sés zieva il lung sarvetsch,
 (*vers Mengia*): ad éna biala marogsina.

Mengia: Adulatogr! Séllas vossas vejas as scuntra bglieras marogsinas.

Chasper: Tottafaz fallo, vejas scumandedas!

Mengia: Scumando?

Flurin: Ma hei, scumando dil chapitani. (*Els reian*).

Mengia: Ev sènt bèn las vossas parlatas, ma i'mancha la cretta.

Crastota (*davos la scena*): Polet, Polet, i è ogra d'égr a scola!

Chasper (*vers Mengia*): Cò el il bap?

Mengia: Adéna da schgliata luna, marmuégn a stinô. Quella cuntrarieted a quel giatén nu'l vo ôr d'cho.

Chasper: Quel miserabel giatén par éna bagatella!

Flurin: Hei, propi, lèz am fo pissier. Ev sto discuérer ancha cul bap. — Ma ôssa egl ogra da'm fer or d'la puélvra.

(Chasper a Flurin sortan.)

Mengia: I zarò bèn grev da pglier il chaprezzi. Propi trist, cur cha telas chosas separen chantunègs. (Sorta.)

Crastota (èntra): Che misiergia a schmaladischion! Tot vo sottogr! A vé lo quel testun d'én Farlenda —, na (fo ils puégns).

Chasper (èntra): Bun dé bap!

Crastota: Bèngni Chasper co tar nogs! Bèn zî ogl diro il voss sarvetsch. Ma ossa egl nom da render ènt que chi è manchanto il davos tèmp. Ma forzas zounas a bun curaschi gnaron a gadu-gner la battaglia.

Chasper: Nogs lèn sperer bap, da mè nu mancharogl.

Crastota: Brav Chasper! Ma par éna geda ad oravant tot metta a lia la té armadura. A zieva egl nom da fer chommas.

(Chasper vò.)

Quel vé cué dil Farlenda, il Flurin, sèja er da retuorn. Quels vigliaron bèn par amogr d'la pesch metter terms a Crastota — Trentamillidiavel! — Nun egl co da s'almenter? Ev m'anrigl bi d'adavegr faz cun el il duégt d'ansaver.

Chatrena (antrond): Che schmaladeschast co darcho sènza mutegv?

Crastota: Bèn mutegv auénda, scha quella zèrp, scha quel sgrignun melfaz cué angola il més tarrèn!

Chatrena: I nun è cumpruo anguétt, zieva ch'igl avazun o piglio davent ils terms. Par éna tela piculezza adavegr cuntra-rieteds? En craschzan cun san antalèz nu fo da quellas strambareias.

Crastota: Che avazun, quels furbaz an faz!

Chatrena: Psst! bech memma dad ot Andreia, da cumpruer nu féssast capabel. Egl ér la valogr da fer tanta canera parvéja d'én chantonet a't piglier l'unocr? Andreia, séjast scort, fo la pesch. Che zî er la gliogd, che tschantschas datigl!

Crastota: Im è parveja dil drèz; il més drèz stoja defender.

Chatrena: Il drèz stat bglieras gedas sèn flègvlas chommas, sch'ins contemplescha el bi d'èna vart. Il drèz, chi's figurescha bglieras gedas, o dabsénz d'la correctura. Arer drez a fer bial

suelch, tona il proverbi. Ins sto bèn pundarer a dischfranzcher las chosas.

C r a s t o t a : D'la mé vart giescha'l, basta a punctum! (*Sorta.*)

C h a t r e n a : O, cher Senaret! El nu so propi bech amblider a fo da quels sténchels. Quist stordscher il drèz, quista avarizcha, chi causescha tanta disfurtuna a disdréja la pesch a cuntantezza an famiglia!

M e n g i a (*vén ènt*): O mamma, mammina, cô el oz il bap usche asper! Gnanch'én pled drez nu do'l plé, anguéttà nun è anandrèz, na propi rastézzi.

C h a t r e n a : Hei, propi scu sch'el vess il nègr an el. Quel melprivo cunflict da terms cuzo'n Curzéns fo 'gnegr el bod miaz bluord.

M e n g i a : A semna zierchel sella veja d'amizizcha. Parfén la mé megladra amèia, l'Anna, nu suoscha gnégr plé no tar noghs.

C h a t r e n a : Scumander vot'al tottas relaziions culs noss chantunègs. O, che turmènt, propi da ster sel cho. — Ma ôssa fo fia pa'l zanter, i è ancha briné sèn platta. (*Sortan.*)

2. scena

C h a s p e r (*entra*): Chasper, Chasper, Chasper, totta daman Chasper! Chasper prepara fèn, Chasper taglia strom, Chasper porta lèna an chadafia! Na, propi da sagliegr or d'la pial. (*I pecha.*)
Anavant!

A n n a (*antrond*): Ah, — bun dé Chasper!

C h a s p e r : Ma bun dé, Annina biala!

A n n a : Ev lègva —, hei — che — ah — ev lègva bi discuèrer cun Mengia.

C h a s p e r : La mamma o tramess ella t'il vaschler a cumader én sadial a metter sé én tschierchel. Té stost dimena at cuntanter culla mé cumpagnèia.

A n n a : Ma hei Chasper, guzènt! Ma sch'il tés bap ans trapless co? Té sest, ch'el ans o sellas cornas.

C h a s p e r : Bî il tés bap, Anna, parveja da quel process. Parqueschans noghs duos glistess da paréna. Il giatén dils noss baps nu po ans-chirégr la nossa amizizcha.

A n n a : Me plé! Er li Mengia fo lèz bgliers rimaris.

Chasper: Parvéja da Flurin. Sperèn chi véna darcho pesch an nossas famiglias. En pitschen cas u evenimènt improvist po volver tot an bun.

Anna: O, cô ch'ev féss leda!

Chasper: Sperèn il bun! Nogs nu po separer plé anguéta.

Anna: Grazcha, té cher!

(*S'ambratschan, alogra sort'ni.*)

3. scena

Mengia (*entra*): O, che canera a battibuégl an tot la chesa. — Cò Mengia, lò Chasper, travaglie ôssa a laschè da tschiffer muos-chas. — Ils mans or d'giglioffa, té larifari. Manizo è il nos Polet, il pî zouan, chi nun è capabel da gnègr la daman or d'las pennas a vé pa'l zé vagabundescha da tot las varts. — Ma ôssa egl nom da fer chommas.

(*Vo cunter igl esch a cloma*): Polet, Polet! (*Alogra sort'la.*)

Anna (*da l'otra vart no*): Mengia anch' adéna absènta. — Ella o lascho clamer mè. — Sgigr preparatégvs pa'l chant da Silvegster u par Buman u — ah, ôssa seja, pa'l noss teater. — Lèz dat ancha da lavogr a rompatestas, ma tutténa m'allegreschi. — A Mengia, quel bun spiert, la buna mammetta pisserugsa, il centro da tots buns ampissamènts, da tottas bunas ogvras. —

Mengia (*antrond*): O Anna, té chera, zégda a da mè! Ev nu sè propi bech che pglier a man. Co'n chesa lavogr a pissiers —, a tutténa stans s'ampisser er sèn otras chosas.

Anna: Hei, hei, Silvegster, Buman a —

Mengia: Al noss teater. Za cha té est cò, schi lèns tscherner il toch.

Chasper (*sén esch*): Teater?

Mengia: Hei, a té stost zidér. (*Peglia cuédeschs or d's-chaffa.*)

Chasper (*schfigliatond*): Cò «tanta récha».

Mengia: Cò «tanta Maria».

Anna: Cò «anniversari d'la tanta».

Chasper: Schinè ossa cullas vossas tantas.

Mengia: Nu fer spriedsch d'ellas! A cò «oz a mè, daman a tè».

Chasper (*vers Anna*): Nogs duos!

Mengia: Cò «én manchamènt da côr».

Anna: En manchamènt?

Mengia: Cò «sch'én zi manzénas».

Chasper: Manzénas?

Mengia: Cò ancha «més Zürich».

Anna: Aha, exposizion naziunela.

Mengia: Cò «avarézzi vol tot».

Chasper: Ava — —

Mengia: A lo «Rink da Bal — Balti — Baltimore».

Chasper (*reia*): Che Balti-mo-re? ha, ha, ha, Baldenstein o lez nom!

Mengia: Té vol adéna savegr tot pi bèn! — A cò ancha «Nathan», a cò «la zogvna da —» a lo «Wallenstein» — a —

Chasper: Im pera tot stupendas chosas. — Sto bèn Anna, fo té zò cun Mengia. (*Sorta.*)

Anna: Sgigramènz, éna biala schelta. — Rink da Baldenstein? Ev dè sènti da quel.

Mengia: Hei, lèz toch am plescha il pi bèn. Bi sch'ils zouans ans zégdan a sustenan. Chasper bèn, lèz è d'la nossa vart.

Anna: Flurin sgigr ér, scha té zouast l'Anna ad el il Hans Rink.

Mengia: O hei, Anna, holdio! Ad ossa peglia té quista rizcha a stegia zieva. — Ma év dè anch' anchéché, Anna. Nogs varon bèn bod bachareja, a co lessi anvider tè a tschèna ad a fer luéngias.

Anna: Ma hei, év vén cun grond plaschègr. (*Sorta.*)

Mengia (*cloma zieva*): Salégda il tés frer.

4. scena

Chatrena (*antrond*): Mengia, ma anoua est té adéna! Il bap tschercha tè dápertot.

Mengia: Darcho? Zéscht avant o'l cumando da preparar vashiala zo'n schler a da schaschuner a fer glischènt il parial — quel culla bocla — alogra da clamer no il mezcher an chesa. Chi so, sch'el nu fo gnegr no anch' il chalger, il schneider, farrer a vashler, fuorner a negoziant, falegnom a mireder.

Crastota (*antrond cun canera*): Millitunedas, misiergia gronda! Ni vover ni stordscher nu vol la gianégra. A vogs vègs er bi la bagliaffa ènt il cho scu las lavunzas vé'n truésch. Misiergia

gronda propi! — Cò lasch'il famegl la bieschza sènza starném, bègvra il bogv vé'n truésch ampè da purter l'ava, da druér schtrégli a braschon gnanch' ideia. — La fantschiala bétta il laz zur la muétta or a la donna d'chesa lascha arder zò ils migliuns ènt la padiala. — Bi baja, bi baja tot la brajéda!

Chatrena: Zéda ôssa cullas tés filistochas a lungias preambas, té fest gnégr tots confus.

Crastota (*continuénd*): A Mengia, la virtadègvla, lascha tschivler ils utschis, admirescha il tschiel blov, ampè d'égr sé t'il Clo, il mezcher. — Gnanch cusî sé quel batton nun an'ni.

Mengia: Ma parche an nom da Dî tot que? Nun egl forsa d'anvider ancha tot ils zonfts a tarler las tés? Parche il mezcher?

Crastota: Ma zaperlot, egl glièz éna nugsch usche digra par vogs?

Chatrena: Bech forsa bachareja?

Crastota: Psst! béch usche dad ot, cha quels vé cué sèntan! — Sgigr, daman è bachareja, daman è stadègra ad ulzèr, la megldr' anzèna par lèzza lavogr.

Mengia: Alogra stoja preparar. (*Sorta.*)

Chatrena: I è vegra! Igl on passô ans uzî krebs a basser, a glièz è sto én turmènt totta sted cullas muos-chas a'ls verms, principelmènz cur chi éra favuégn.

Crastota: Dunque daman è il zé grond, ma psst! tgnè adascogs, tgnè la bocha; i dess ster tranter nogs, par ch'ils mats nu régvàn an uégl.

Chatrena: Scu té ad oters a ses tèm. — Ma hei, glièz stans eviter, parche vés zò en'ni ils zouans d'anguler la bieschza da maz anoua chi èn mattans an chesa.

Crastota: A cò el zéscht il nos chantunègs, il Flurin, da tmègr. Cun lèz deja aschinò anch' éna battosta.

Chatrena: Da tmègr?

Crastota: Béch persunelmènz, im fo bi temma pa'l nos falch, lèz è an prioual?

Chatrena: An prioual?

Crastota: Ma hei, an prioual da gnégr angulô.

Chatrena: Ah, hei, hei! I è vègra, a glièz nu'm féss propi béch servi; da surgnégr darcho igl ampén fess sgigr éna chosa cu-

stègvla. Adia vén da Vucléna, adia dschambun, salséz, pan cun pègra, biscuttins a grasins, brrr!
 Crastota: Parque taschègr, gnanca fer mucs! (*Sortan.*)

5. scena

Flurin (*da l'otra vart ènt, cun gronda precauzion*): Tot quiet!
 A tuttena am perigl dad asser cò anchéché straordinari. — En sagliegr ad én scruschuégr da santégr anfen zur la giassa vé.
 Im fo da buénder anoua cha la Mengia po asser, év sto éna geda gnégr an cler cun ella. — Pst, cò vén anchichi! (*As zoppa davos la s-chaffa.*)

Mengia (*ancha cuor*): Bap, il Clo vén ampo pi tard, el è —
 Angin cò? (*Ella vol darcho surtégr, cò vén Flurin notiers.*)
 Ah, soni steda smorta!

Flurin: Salégds Mengina!

Mengia: Chau Flurin!

Flurin: Est an prescha?

Mengia: Usche, usche, adéna anzaché.

Flurin: Té est steda tar Clo Fandètsch?

Mengia: Ma cô sest té glièz?

Flurin: Zéscht ossa est clamo li tés bap. Par paja survéns én bétsch. (*Bétscha.*)

Mengia (*riond*): Té schelm, garda bèn! Racanaglia a ledramènta nu vartèscha il bap!

Flurin: Bi scha té permettast, li bap nu doni sgrigr angins bétschs. — Ev lègva dumander anzache.

Mengia: Que am fo da buénder; or cul text!

Flurin: Cô egl que ér? Ah hei, sto attenta:

I è anzaché, i sguézcha a morda,

én sagl a svani èl,

ama la gliogd ad ér la bieschza.

Che pogl que asser? O zi bèn bod.

Mengia (*reia*): Ha, ha, ha, anzuvinieras? I sguézcha, i morda?
 Na, i saro bèn il chan, hei, il chanin da sar Peder Zuort.

Flurin (*riond*): Tottafaz fallo! En chan sgruzcher?

Mengia: Spezza —, ossa dèja: il pélasch! (*Tots duos reian.*)

Anzavéna té éna geda:

Vé da parects, fnestras a s-chaffas,
er la gliogd o quelchagedas,
tort u galégv, ma adéna sturdschond,
porta la chèrgia cun paziézncha.

Flurin: Ve da parects? er la gliogt? tort? porta bagascha?
Schmaladi grev!

Mengia: Vo bèn cul tés pélasch! (*Reia.*)

Flurin: Aha, il pluogl!

Mengia (*reia*): Ha, ha, ha, porta chèrgias? Na, na, ev vi zégr:
Il croch. — Ma schinèn cun quellas filistochas; sèjast scort at
fo davènt, il bap po gnégr mincha pass, i nu's so che mumènt.

Flurin: Ah, Mengina, zi ôssa conscienziugsamènz: am vol té
bèn!

Mengia: Té sest, aschinò at vessi lizenzcho schont da zî a zét
adia.

Flurin: Grazcha cherina! A bun ans vègr, marogsina chera!

(*As bétschan, alogra sorta Flurin.*)

Mengia: Flurin, Flurin! té est bèn ampo memma frech. Sch'an-
chichi, a que forsa zéscht il bap, ans vess traplo? Sgigr, Flurin
è én stupend zouan. Parche sto'l il bap adavègr el séllas cor-
nas? — Ma que cun Giéri Brinett dessal bi metter or d'cho. —
Na, milli gedas na, glièz nu reuschescha! — Che s'ampol Flu-
rin, sch'ils baps as giaténan parveja da terms. — Ultra da que
ogl nom, cha Crastota seja an tièrt. El crèja bèn dad asser an
drèz a fo il botsch ér scha Farlénda vol fèr én cummodament. —
Che tuct a sènza spièrt, cur cha la zupèrgia agl lègr asser an
drez tuorblan la véta familiera a comunela. — A Flurin? — El
fo tot il sés pussébel par mantgnègr la pesch an vicinanza ad
an vischnancha.

(*Crastota èntra, Mengia vo ancunter.*)

Mengia: Bap, il Clo era zéscht zo tar maschel Linard, il nogv
mastrel. Il tschui grond era ènt il bégl ad era ancha d'ambriér
a pglier da per. Clo gnaro no zieva.

Crastota: I vo bèn, Mengia. Ad ôssa laschast anch' a savegr li
Gieri Brinett, ch'el dess gnègr a zidér fer bachareja.

Mengia: Ma glièz so'l bèn fer Chasper u'l Polet. Ev dè ancha
da fer bglier oter.

C r a s t o t a : Té vest, sest fer que pi bèn a cun pi biala maniera.

M e n g i a : Na, na, glièz nu's fo bèn!

C r a s t o t a : Parche béch?

M e n g i a : Parque —, parque ch'év nu'l poss ster or. Im è impussebel. — En tel craschzan nu's vezza plé!

C r a s t o t a : Mamamama, paperlapap! Ma ev til vi bèn ad ossa vest! (*Sorta.*)

M e n g i a : Ah, cher Senaret, tot pussant! Sfurzer am votal! O, che povar muénd.

C h a s p e r (*antrond*): Mengia, la mamma tschercha tè, té stost zider an chadafia.

M e n g i a : Chasper, o cher Chasper zéda'm! Il bap am vol trametter sé t'il Gieri parveja d'la bacharéja. Glièz è par mè éna chosa sgrischugsa, ev nu se égr, nu son buná.

C h a s p e r : Uschè statigl? Ev ancliz fiz bèn, usche én larifari a mazzatot. El crèja da pudègr maglier tot il muénd culla se forza. — A Flurin?

M e n g i a : Ah, hei, cher frer!

C h a s p e r : Ma par glièz vessas glistess pudi fer il viedi, maglio nu't vessal. — Ma scha té est tant disgust, schi via év égr sé; zégda té li mamma.

M e n g i a : Grazcha fiz, cher frer! Ma nu lascher s'anacordscher il bap. (*Sorta.*)

C h a s p e r : En' istorgia fiz greva! — Gieri less la Mengia, ad ella nu'l vol. — Il bap la vol sfurzer, ad ella negèscha il signuredi. — Che ègl cò da fer? Ella bi suletta cunter duos? Glièz nu vo. — Tottafaz ineguel fessal il cumbat. — Co am metti d'la vart da Mengia, alogra pir ègl egalited. — Halo, tgnèn la balan-tscha! — Chi so, scha Mengia a Flurin èn parancliz? Ev tils sto anchà palper sot ils dènts. — Ma ossa sé tar Gieri ad alogra tar Flurin. (*Sorta.*)

6. scena

(*Crastota cun Clo da l'otra vart no.*)

C r a s t o t a : Scu zét, téna adascogs, par ch'ils mats nu s'anacordschan anguetta. Il falch nu laschi piglier or d'uégl.

C l o : Sto sènza pissier. Da mè or nu vén infurmo angin. — Egl ér preparo tot par daman?

Crastota: Nogs gnaron a fer anfen alogra. Gieri, Chasper a'l famègl ans zègdan. Allas catter stogl asser tot pront.

Clo: Gieri? Lez nun o sgrigr béch anvento la puélvra!

Crastota: Che?

Clo: Ch'el nu'm tигра a tiarra il bogv anz ch'év dè do il cuélp.
(*Reia.*)

Crastota: Bèn vègra, ampo precipito; ma cun gnégr vigl vén igl antallèz.

Clo: Adéna, sch'ins o éna brénzla.

Polet (*antrond*): Bap, té dessast gnégr zò. Il marchadant, il Meier less cumprer la cadréma. El è î cul famegl zo'n uégl.

Crastota: Ev vén zéscht. (*Polet sorta.*)

Dunque decis, Clo, allas catter daman marvégl.

Clo: Ev am recumond! (*Sorta.*)

Crastota: Que fess ôss' anuordan.

Gieri (*da l'otra vart nò*): Té am est lascho clamer, bacharéja séigl daman.

Crastota: Hei, a té ans post zidér.

Gieri: Glièz è chapebel, cler scul zé, Anoua chi è d'ulzer, purter a straschiner cò sto no il Gieri, lèz fo par duos u tregs, el porta char a chavagl.

Crastota: Sgrigr, ma tot cun precauzion. Nu fer tot sotzogr, fadschond don li mastier dil Clo; glièz nu fess angin gaduègn.

Gieri: Hei, a spizzer, a spizzer anfen cha lèz o tot an uorden: bèn tandi las tretschas, vogt duos gedas il curti a visito bèn la nézza, pruo trègs gedas la chappa a visito catter gedas il marti. Da ster sel cho, propi d'egr an svaniment.

Crastota: Na, na, pazienzcha Gieri, zieva vogl bi tant pi bèn. — A da tè lessi der anch' én' otra incumbènza, angin nun è capabel scu té. Sest, ev nu lasch anguler il bogv or d'uégl. Te est capabel auénda d'eviter quetant fadschond gargia cuzo.

Gieri: Aha, té guélp! hei, glièz fadscharoja. Ev vi bèn garder, sch'én vén ènt an uégl, schmardachesch tot la bagascha, lier cun souas tils via. Che varguégna par quels zouans, scha daman tils fans nes lung.

Crastota: Glièz fess fiz anandrèz, ma bi cullas biallinas stogl égr. Bi én farnichel sél nes nu fo mel ad angin ad è buna masdéna. Ma sto attent a do adats, quels kerlis èn fuorbers.

Gieri: Lascha bi fer mè; i nu druègs adavègr angina temma, fadscharo buna lavogr. Crastota dess asser cuntènt cun mè ad ér — Mengina. — O Mengina! Nisché Crastota, té am dest ella; év la tgnaro scu én angel.

Polet (*antrond*): Bap, il marchadant nu vol spizzer pi zî.

Crastota: Ev vén zéscht. Spezza ancha Gieri, év tuorn dalong.
(*Sorta cun Polet.*)

Gieri (*chanta éna maludeia populera, text saguënd Aporta*):

Dè an én lia vés 'na flugr, stupenda da calogr,
tel' flugr nu vezzi plè angiugr,
a glièz am fo usche dulogr, am fo usche dulogr!
O, la mé flugr, o la mé flugr, tar té am tigra grond amogr,
o, la mé flugr, o la mé flugr, par té dè grond amogr.

Chasper (*antrond*): Che miracul Gieri! Té sest chanter bèn, usche sentimentel. Est bunaś vistas?

Gieri: Ma cô sest dumander! Ev dè aquisto la Mengina! Quista nuéz gaduégni la battaglia.

Chasper: Che, quista nuéz?

Gieri: Ma hei, a cô? Gargia stoni zo'n uégl. Cò dess'ni pir gnégr quels zovnets, ev tils vi musser la véja!

Chasper: Sto attent Gieri, scha tots at vénan addièss.

Gieri: Lascha'ls bi gnégr, év m'allegr!

Chasper: An tot cas soni ér sél post. (*Sorta.*)

Gieri: Im è fiz anandrèz! Alogra po'l Chasper quinter anzaché li sé sora da quels strèpits a da quellas strambaréjas.

Crastota (*antrond*): I nun è da fer anguétta cun quels marchadants. Els ans votan trer il sang sot las unglas or. Na, ad anch' éna geda na, par éna bagatella nu vendi angina bieschza.

Gieri: Musser ils dènts as stogl a quist gener da gliogd.

Crastota: Ma béch usche scu cha té est faz cul Seppli, t'algor-dast ancha?

Gieri: Ev til dè bi do ad ancligr, cha nu's po fer spass cun Gieri, a'l dè méss ampo brutelmènz or sèn veja, cur ch'el o spiert éna bagatella pa'la brina.

Crastota: Gieri, at parchigra, at limitescha, aschinò nu vezzast plé marchadants. — Ma ossa stans ancha discuérer parveja d'la

Mengia. Sgigr, an maniera groba nu post gnégr anvers ella scu cunter il marchadant. — Discuéra cun ella, fo il biallin a prudènt, alogra at gnaro'la bèn ancunter. Ev son parancliz a nu zî na. (*Sorta.*)

Gieri: Fer il biallin, asser prudènt? Cò egl glièz da fer?

Mengia (*antrond*): Gieri, té cò tar nogs? Anoua èl il bap?

Gieri: Zéscht ossa sorti. — Mengia, té la mé poppa d'igl, la mé pi cherina!

Mengia: Che cha té zist! Té est perigl bglieras poppas d'igl ad ancha pi bglieras baruffas, pluntedas ad oters pastrégl.

Gieri: Nu'm fer gnégr or d'las clochas, aschinò —

Mengia: Aschinò dest frégdas, nisché?

Gieri: Na, na, da tè sgigr béch. Té est dil sgigr la pi chera a brava. Quista nuez at cumproui, angin nu régva an uégl.

Mengia: An uégl? Ma bèn, alogra pans discuérer. Ma fo buna gargia, aschinò egl schino cùn nogs duos.

Gieri: Do il man. (*As dan il man.*) Igl affer è reglo ad anuordan. (*Sorta.*)

Mengia: O Dî, Dî! Che dèja faz? Bi igl ampissamènt dad asser lieda vé d'el am péglia bod il sentiment. — Na, a milli gedas na! Pi guzènt — ah! Che pi guzènt? — Na, a sto na! — I sto der én'otra véja. — Il més cor batta bi par Flurin; bi el at dess pusseder. — Ah, co vén Chasper, il bun frer am sto zidér.

Chasper (*èntra*): Gieri è darcho sorti; év dè scuntro el avant chesa.

Mengia: Dî seja ludo, bi ch'el nu véna plé!

Chasper: En bial a bun giavégsch, ma el tuorna no schont quista sègra par fer gargia zo'n uégl.

Mengia: Cher Chasper, am zégda! Fo én stréch tres il ses kènt, abulescha la sé intenzion!

Chasper: Sgigr, chera sora. Ev gnaro a metter ad égr tot las levas par fer ster a panton quist larifari. Il tés Flurin gnaro a gadugner. Ev vi ancha skizzer il plan cun el.

(La tenda croda.)

II. ACT

(*Ena cuort, davos igl esch d'uégl.*)

1. scena

Flurin (*vén spiunond no d'én esch d'la vart*): Il sugliel tramunta, i vén nuéz. — Tot quiet! — Chasper am o lascho clamer. — Chi so che ch'el vol? — Sgigr anchéché d'importanza. — Sch'anchichi am trapless co? — Scu én leder stoja égr vejas scumandedas. — Im fo sgrigsch bi da m'ampisser, cha Crastota am pudèss culpér da schgliatas intenzions. — Bi cha Chasper véna bènbod. — Pst, év sènt anchichi!

(*Vol as zuppanter, cò vén Mengia.*)

Mengia: Pst! discuéra bi sot vogsch!

Flurin: Ah, chera Mengia, cò dess én taschègr, sch'il còr è plèn. Ossa stoja adavègr sgirezza.

Mengia: Glièz post adavègr, cher Flurin; bi par tè batt' il més cor!

Flurin: O, che furtuna, che algrezcha, ils més angrazchamènts cherina! (*S'ambratschan.*) Bi dalongia, sènza retard véni t'il tè bap.

Mengia: Bi plan, planin, il més Flurin. Il sés cor è ancha digr. El am vol der vé a Gieri, ma mé plé cha glièz scuntra. Nogs stan batter l'ignoranza a stupidited cun astuzcha, a cò stost zider a da nogs.

Flurin: Ma guzènt, da tot pudègr!

Mengia: Chasper gnaro bènbod a metter avant il plan a té stost susténar el. La nuéz s'avicinescha, ad ancha quista nuéz croda la decision. Ad ossa véni spert sèn chesa, il bap pudess surgnégr suspet a fer én stréch tres il kènt. (*Sorta.*)

Flurin: Fer én stréch? Quista nuéz? Ad év vess da zidér? — Cò dèja vègramènz buènder cu cha que vo a schiner!

Chasper (*èntra bi planin*): Flurin, i's preparan gronds evenimènts.

Flurin: Gronds evenimènts? Schi zi ér, che egl? — Ev ston cò scu sèn truspéns a sèn charvons cuétschen d'fia.

Chasper: T'ampènta, daman ans bacharéja.

Flurin: Bacharéja?

Chasper: A'l bap o temma, ch'ils zouans pudessan anguler il falch.

Flurin: Scu chi è quelchagedas usito cò tar nogs. Ins o ér éna marogsa an vischnancha.

Chasper: Nu fer bi béch usche d'ignorand. Ev se bèn cu chi stat cun tè a Mengia. Chapebel, cha té angulestast guzènt il bogv.

Flurin: Ma hei, da tè possi zégr hei! Ma nu tradégr mè t'il tés bap!

Chasper: Sènta pi anavant, Flurin. Na, tradégr nu't via, an cuntrari fessigl par mè a Mengia fiz anandrèz, scha té pudessast adamplégr il tés giavégsch u'l tés proget.

Flurin: Bun, schi fadscharoja! Plesch, Toni a Zon am zégdan. Ev sto ancha instruégr els. — Matèn la chosa an muiment sènza perder tèmp.

Chasper: Stupend! Ma la chosa o én croch; i è ancha da romper éna nugsch.

Flurin: Che?

Chasper: Igl uégl è bloko!

Flurin: Bloko?

Chasper: Hei, t'ampènza, il bap posta lo Gieri scu gargia.

Flurin: Gieri?

Chasper: A daman è fésta d'impromischion.

Flurin: Impromischion, cun chi?

Chasper: Gieri cun Mengia!

Flurin: Diavel!

Chasper: Ma bi schi reuschescha la gargia.

Flurin: Orma d'chan! Glièz nu po scuntrèr, nogs stan impedégr!

Chasper: Sgigr, ma cô? Nianch' éna migr nu régva an uégl ad ancha mènz il bogv anora.

Flurin: Ena schmaladégda istorgia! Sgigr, cun Gieri egl mel manger tschariedschas. A tuttena stans chatter éna véja da fer nes lung ad el. — Ma co?

Chasper: Catter cunter én!

Flurin: Glièz bèn, ma év nu less baruffer cun Gieri. Bi quietin stogl égr, aschinò nu vela tot anguéta.

Chasper: I è vègra, té est radschon, dunque cun astuzcha.

Flurin: Ev m'ampèns ér, ma cô, cô? Nun est angin ampissamènt?
La Mengia o zét anchéché dad én plan.

Chasper: Lèz stans pir fer. Ev persunelmènz crod or d'chapé-
pétel. I nu zèss bèn parvéja, sch'év angulesse il bogv dil més bap.

Flurin (*riond*): Na propi béch, glièz è il més affer. — Ma co?
zi'm! — Spèzza, ossa deja! Pruèn d'il fer gnégr or d'uégl par
én mumènt, alogra duos da noggs schlittran ènt.

Chasper: Bèn difficil ch'el véna or.

Flurin: Prepara éna buttiglia d'vén, alogra vénal sgigr.

Chasper: Pussébel, ma'l falch nu lascha'l passer.

Flurin: El sto, el sto! — Ev prepar éna soua, fatsch én latsch
a'l bét antuorn chommas a bratscha a tschif el igl om.

Chasper (*reia*): Bèn stigio, ma lèz fadschess én bial schuschuri
a sbragézi ad allarmess tot la vischmancha. Na, scu cha té est
zét, bi quietin a sènza s'anacordscher anguétta stogl égr, sto'l
gnégr il bogv or d'uégl.

Flurin: Schi co luér ènt sènza s'anacordscher, scha Gieri è an
véja?

Chasper: Cun astuzcha, Gieri nu po s'anacordscher anguétta,
béch zischt. Tèrla Flurin, igl uégl o duos surtégdas, éna da
quista vart sper il maschon da giglenas a l'otra sper la chascha
da kinglis d'la vart vers la truésch. Sgigr, Gieri fadscharo
gargia ènt an uégl sèz, cun glièz stans fer kènt.

Flurin: Alogra o'l survista da tottas duos varts.

Chasper: Hei, ma lèns vègr, sch'el nu's lascha tschiffer. An
préma léngia at stost zupper cuènt sot il strom. Alogra via
pruér da fer gnégr or Gieri. Ev se, ch'el as lascha cumouèr da
surtégr digl uégl par én mumènt. Antant dervast igl ésch vers
la truésch, anoua ch'ils tés cumpuégns stan asser preparo. Zieva
pudègs mner il bogv quietamènz or i'l léber.

Flurin: Stupend, propi stupend, usche ans reuschescha. Ev sto
alla svelta instruégr ils oters. (*Sorta.*)

Chasper: Ha, ha, Gieri do adats! Cô gnaro Mengia a s'allegrer
a cô Flurin a zivlér! — I féss bèn dil diavel, sch'év nu'l raba-
glièss or. — Pah, i sto reuschégr. — Mengia sto an mincha cas
ér ster pronta. — Ossa egl bod tèmp da's metter sél post. — Bi
cha Flurin véna bèn bod. —

Flurin (*antrond*): Que féss ossa an uorden. Ils més cumpuégns

as ténan zuppos vé tar mè. Appèna cha Gieri as muéssa, schi's mett'ni sél post davos l'oter ésch.

Chasper: A té at zoppast ossa ènt il strom. I nun è da prevègr, cha Gieri garda ènt an tot ils chantons. Sang frégd, alogra ans stogl reuschégr.

Flurin: Pisserescha bi, ch'igl utschî sgola or d'la chabgia. Dil rest gnaroja a fer scu cha nogs an zét. (Vo ènt an uégl.)

2. scena

Chasper: Las chèrtas èn masdedas, il zîa po cumanzer.

Mengia (*èntra da l'otra vart no*): Freret, egl tot preparò?

Chasper: Hei, sorina, tot è sél post.

Mengia (*riond*): Alogra egl ogra ch'il gardian véna. — Ma schi zèss mel? Scha l'oter porta la victoria? — Ah, Chasper, év dè ampo temma!

Chasper: At quietescha, sorina. — An tot cas sèjast pronta, sch'el am fadschess difficulteds. Ma ossa svanescha; Gieri po capiter mincha mumènt, ad el nu dess trapler tè cò. Sènza fidanzza, scu ch'el è, pudessal surgnégr suspet.

Mengia: Ah, cher Senaret, bi ch'ins reuschèscha! (*Sorta.*)

Chasper: Tschel ans fo spizzer zî. — U sch'el alla fén gnancha nu gnéss? — Alogra vessal Flurin biala véta. Ma anz miazza nuéz nu das-cha'l égr cul bogv; glièz féss cunter tottas reglas.

Gieri (*vén plèn d'flo*): Tampesta a tunedas! — Egl que éna schmaladischiòn, ampedimènts dappertot! — A chesa éna vacha, chi o da fer. Appèna ch'év dè pudî lo davent, schi am o'l tgnî sé il chantunègs, il quéi Hans. Ena vacha scunfléda fègva ad el pissier, usche ch'év dè stî clamer il veterinari. Zieva déja bod bitto antuorn il caluoster cusé sper la charvunera ènt an quella s-chiraglia. Ad ossa alla fén è gnî ancha quel chanun dil Pedrun tranter las chommas, ch'év son schbris-cho ora a m'ò bitto stègs a lung ènt la nègv. — Im fo bod gnégr las vènzacatter!

Chasper (*riond*): Té pover disgrazcho! Ma i è ancha tèmp. Ev dè faz par tè gargia anfèn ôssa.

Gieri: Grazcha fiz, Chasper! Que retard nu'm vo dafaz béch par testa. — Ma ossa eschans da bun anim. — Juhe, la fortezza è occupeda, angin nu la vèndscha plé!

Chasper : Glièz crèji, oramai cha té est sél post. — Ev staro ér sdasdo, giz las ureglias a ten tot sot igls. Té at post fider.

Gieri : A daman è bacharéja, a — fésta d'impromischion. Ah, Mengina, té cherina, il més cor batta bi par tè!

Chasper (*sot vogsch*) : La Mengina nun è téja, té féglast a tègsast bèn schgliat fégl.

(*Dad ot*) : Ad ossa sél tés post, Gieri. Ma fo bèn adats, procuréscha cha té vénast bandirel a possast purter la bandiera sélla tschanteda. — Pli tard gnaroja anch' éna geda a garder zieva.

(*Gieri vo ènt an uegl, Chasper da l'otra vart or.*)

(La tenda croda.)

III. ACT

(*Sceneréia scu'l saguénd act, ampo pi tard.*)

1. scena

Gieri : (*vén or d'uegl sfruschond igls îgls*) : Che misiérgia, — che turmènt —, ster gargia —, ster gargia schi zî —, lavogr par strupchos, gobs a zops, — ma béch par da quels pugneders a hercules scu év. (*Schlantschà la bratscha.*) — Propi éna chosa chucha que cun Mengia. — Ch'ella so bi fer da quellas bagatellas par condizion. Ella vess pudí zégr hei sènza fer da telas chuchadets. Cò èn'ni las femnas usche fuorbras, adéna da s'ampisser cò a stordscher lò. — Propi da gnegr nar! — Cuènt è tot anuordan, saro cul schlop ad anclaviglio. — Lo nu po ènt angin. (*Canera, sampuégns. Gieri tèrla.*) Che egl? — Forsa éna migr davos la parè. — Ev vi garder zieva. (*Vo ènt.*)

Chasper (*vén da l'otra vart no*) : Davent igl utschi! Bi ch'el nu trapla Flurin ènt la sé tanna. — Ils sés cumpuégns èn preparos cué. — Ossa lèns cumanzer. (*Fo canera, alogra as zoppa'l.*)

Gieri (*saglia or a garda antuorn*) : Darcho anchéché suspetugs! Bombas a granatas! Co dess'ni bi pruer, cuènt il schlop a cò il Gieri, que basta!

Chasper (*vén planin*) : Che, tot an uorden, Gieri? Nun est t'anchiert zond anguéttà?

Gieri (*jo én sagl da smurdém*): Ma diavel, soni sto smort! — Na, anguetta! Tarrébel lungurugs co. Ev less adavegr lavogr, lascher zappigner én tranter la bratscha.

Chasper: Chapebel, ins vezza vé da tè!

(*Plesch tschitta ènt, igl ésch sgrizcha.*)

Gieri (*terla*): Aha, ossa sèja anoua! (*Saglia zieva or da cuort.*)

Chasper: Che pogl adavègr striuno il Plesch co notiers? Bi cha Gieri nu'l tschiffa, aschينو nu lèssi asser ènt la sé pial. — Ev sto tuttena an cas gnégr an azégd ad el.

(*Cuor canera, Chasper vol égr or, co anscuntra el sèn porta Gieri cul giteder.*)

2. scena

Gieri: Aha, co dèja la canaglia!

Not: Lascha'm égr, év sto égr culla goita!

Chasper: Che, Gieri? Nu vezzast che tumadira, cha té est faz da tschiffer il giteder, chi o da fer il sés sarvetsch!

Not: Ev nu sè, che ch'el vol da mè; — aha, ossa vezzi, i è il Gieri! Che diavel at striunescha, da'm fer da quellas strambaréjas?

Gieri: Té lègvast anguler il bogv! Ev dè schont vés tè sèn porta.

Not: Ev? — Té t'anfallast! Ev ad anguler bogvs? Est nar!

Chasper (*reia*): Gieri, Gieri, co est darcho faz éna biala! Not, co egl ér î?

Not: Ev zègva il més solit pass zô pa'la giassa. Cò sènti éna canera a vi garder zieva che chi sèja. An éna geda am tschiffa Gieri par én bratsch a'm tigma no ad ènt an cuort.

Gieri: El lègva schurer cur che dè trapplo el avant cuort.

Not: Da que da schurer nun érigl gnanch' ideia. Zond pa'las més véjas am est sagli a diéss. Ev sto achiser tè t'il mastrel.

Chasper: Im pera chi sèja sto én vacer sbagl. Chapebel, ch'il giteder o da fer otra lavogr cu anguler bieschza.

Gieri: Schi chi oter? En è sto co sèn ésch, a cur ch'ev son î ora, éra bi Not dantuorn.

Chasper: Parque nu vègvast angin drèz dil tschiffer a d'achiser da schgliatas intenzions. Il giteder o il drèz ad oblig da garder zieva, sch'el chatta anchéché suspetugs.

Not: Que è il més duègr! Ev til sto achiser!

Chasper: Il drèz lotiers vessast. Ma oramai, chi s'o demusso

scu sbagli — parche Gieri o l'incombenza da fer gargia co — schi laschessi la chosa par bun a nu tscharchess l'intervenzion d'la suprastanza; i dat bi cuosts a disgusts.

Not: Ma bèn, scha Gieri vezza ènt il sbagli, schi soni ér cuntènt. Laschènt ster la chosa quietta.

Gieri: Schi è usche, schi veni d'ccord a dumond s-chigsa li Not.

Chasper: Maschi, la chosa è regleda. Not tascha, Gieri tascha ad év tasch da par se.

Not: Dunque faz zò. Giavégsch buna gargia! (*Sorta.*)

3. scena

Chasper: Co est gni sélla ideia, da sagliegr or an véja?

Gieri: Anchichi è sto sén ésch a lègva anguler il bogv.

Chasper: Té est an mincha cas survés, i n'è sgigr sto angin!

Gieri: Bèn, bèn. Nun est senti a scruschégr?

Chasper: Bèn, ma glièz éra sén palantschi. (*Canera.*)

Gieri (*tèrla*): Darcho quella creatégra invisibla!

(*Dad ot*): Ma diavel, gné or dil s-chigr vogs spierts!

(*Stegia ampo, alogra vo'l ènt.*)

Chasper: Che pògl asser? — Prubabel vògl par Flurin memma zì. Forsa el ér gni or d'la tanna memma bod. (*Cloma cunter igl ésch*): Che ègl da nògv, Gieri? Ev crei, chi sèja il scruschuégr dils tizols u anzèrchels.

Gieri (*dadèns vart*): Cò nu manchigl anguetta, i sto asser cuor.

Chasper: Alogra vogl bèn. — Spèzza, év vén par éna buttiglia dil bun. (*Vo d'la vart or.*)

Gieri (*ancha cuènt*): Ev fadschess pli guzènt én sién, cu sagliegr mincha pass zieva la canera d'las migrs. — Ma ôssa spert én pèr glas, ad alogra am metti sél strom a fer la cupida. — Ma garda bèn Gieri, béch durmégr, bi cupider.

Chasper (*cun éna buttiglia a glas*): Co Gieri, vè a bègva!

Gieri: Vè ènt co, i è pi sgigr!

Chasper: Ev crei, cha or cò sèigl sgigr auénda. Cò nu passa angin u bèn ch'el aza la chappa secreta, la chappa d'négvla.

Gieri (*cuènt*): Chappa d'négvla? Che egl qué?

Chasper: Sest, usche én instrument par as fer invisibel.

Gieri: Invisibel?

Chasper: Hei, hei, éna legenda viglia. Ozanzé nu vén que plé avant.

Gieri: Na, év nun è me vés éna chosa simla.

Chasper: Glièz creji, cha té nu vezzast invisibels! — Ma ossa sènza spass, vè or, la buttiglia è prepareda. — Ma svelt, aschinò porti ella darcho ansé!

Gieri: Spezza ampo, — vè pi guzènt ènt cò. Quellas migrs cuor am disturben adéna.

4. scena

Chasper (*sot vogsch*): Propi én' istorgia stupida, — ma or sto'l!
(*Pi dad ot*): Mengia, Mengia! .

Mengia (*dad or vart*): Hei, hei, év vén dalong. — (*Vén planin.*)

Chasper (*sot vogsch*): Vo ancha par pan a dschambun!

Mengia (*sot vogsch*): Hei, év tuorn bèn bod. (*Sorta.*)

Gieri (*ancha cuènt*): Chi è cuora? Im parègva da santégr vogschs!

Chasper: Angin cò! Ev dè bi stî starnider a cun glièz è la buttiglia bod deda sotpècs.

Gieri: Chapebel, an én tel frègd da miaz dschler as pogl chuntsch surgnégr éna stroha. Vè pichuntsch ènt cò.

Chasper (*sot vogsch*): Spezza bi, té tamazzi, té stost tutténa or!
(*Mengia cun pan a dschambun.*)

(*Dad ot*): Mengia, té ancha da quistas varts schi tard? Vo svelt sén chesa!

Mengia: Nu sèjast avilo, Chasper. Ev savègva, cha Gieri stegva gargia a cha tè zègvast spiunond antuorn chesa. Cò deja m'am-pisseda, ch'én pitschen refrègs-ch as pudess fer bèn.

Chasper: Hei, hei, té unfant pisserugs!

Gieri (*vén notiers*): Té Mengia? Ossa sèja danonder chi vén la canera d'las migrs.

Mengia: Grond' unogr par mè, Gieri. — Ma ossa gné nò, mangè a bavè. Cò vègs survista da tot il rivier.

(*I mettan no éna mègsa all' improvista. Il discuors chi segua è jiz dad ot.*)

Gieri: Maschi, pa'la mé part! — Manger a bègver sans ér cò.

Parque nu po angin ni ènt ni or, a cuènt è gl'èsch davos bèn farmo.

Chasper: Sgigr, té est radschon! Im fo plaschègr, cha té est alla fén persvas.

Mengia: Nische Gieri, il bogv è anch' adéna an uégl.

Gieri: Ev poss fer én ziramènt! — Hei, a daman lèns fer festa. Juhe!

Chasper: Béch pir daman, oz a bun' ogra, miazza nuéz è passo!

Mengia: Bod cumènza ossa la bacharéja. Ma i nun è da fer fésta, i è da lavurer a sbatter.

Gieri: Bèn, bèn, ma i è par nogs duos ér fésta d'impromischion. Lèzza sans celebrer an lavurond.

Chasper: I è vègra, Gieri o radschon! An lèzza maniera vogl ér la lavogr pi bèn or d'man. — Prosit, Gieri!

Mengia: Cô ch'ev m'allegr séllas bendas, luéngias, séls dschambuns a salséz.

Gieri: Té post adavègr da glièz er sé tar mè auénda.

Chasper: Hei, hei, Gieri nun è usche strez ad avar.

Mengia: Polet ad év portan las graflanas lis chantunègs a parènts.

Gieri: Glièz stoja zègr, vé tar Flurin nu suos-chast égr!

Mengia: Parche?

Gieri: Parque cha —, parque chi nu s'adatescha!

Mengia: Ma parche béch? Nogs eschan chantunègs ad Anna è la mé ameia la pi buna.

Chasper: Lascha ad ella la sé volunted. Ella sto égr vé tar Anna.

Gieri: I féss pichuntsch anchéché par tè, Chasper. Té est aschinò grondas cunfaffas cun Anna.

Chasper: Béch ch'év savess!

Gieri: Nu fer usche a nu zuglier las uréglas! Tot il muénd so co chi stat.

Chasper: Alogra stoja bèn am sottametter. — Mangia Gieri a bègva vén da Vucléna.

Mengia: Prosit Gieri! A buna furtuna pa'gl on nogv!

Gieri: Pa'gl on nogv?

Mengia: Ma hei, schi nu reuschescha forza oz, schi giavégschi buna furtuna par vén-otr' on.

Gieri: Béch reuschégr, che béch reuschegr?

Mengia: La té gargia, té cagnuéschast la nossa combinazion.

Gieri: Ev son sgigr auénda. Nogs ans pan schont ossa giavischer furtuna pa'la nossa impromischion. I nun è angin dubi plé!

Chasper: Sperèn, ma propi sgigr nun egl anguétta! I nu's po me plé trer zo la pial anz cu adavègr tschif igl uors. Prosit Gieri!

Gieri: Ste sènza pissier! Gieri fo adéna lavogr antiera. Miazza nuéz è passo, las dodesch clamo dil giteder. — Bi cuort tèmp ancha, alogra vén il mezcher, ad év mèn mèz il bogv sèn palantschi. — Anch' én glas, Mengia. (*Mengia metta sé.*) An sandet marogsina, adéna alleger! (*Begva.*) Ad ossa am via retrer an uégl a'm metter anch' en' ogretta sel strom. Vogs duos zarossas ér anch' en' urialetta a durmégr.

Chasper: Hei, ossa pans ster sènza pissier; la gargia è reuschégda.

Gieri (*ambratscha Mengia*): Hei, cherina, la gargia è reuschégda. Dorma bèn a somgia ducschin! (*Vol der én betsch, ella s'dejenda.*)

Mengia: Béch usche, Gieri, daman alogra! (*Is sènta éna brunzéna.*)

Gieri: Maschi daman, finelmènz a par adéna! (*Vo plansi an uégl.*)

Chasper (*sot vogsch*): Tèmp auénda o'l uzî Flurin.

Mengia: I è reuschi! Nun est senti la brunzéna? Ella tonna no digl ésch d'uégl da Flurin.

Gieri (*precipitescha or d'uégl*): Zaperlot, diavels ad unfiern! Satan ad Ischariot, oh, oh!

Chasper: Che, che egl?

Gieri: Il bogv è davènt, or d'uégl! Oh quels furbaz!

Mengia: Est or d'las clochas? Té fest da nar!

Gieri: I è propi da gnégr nar! Oh, quist pac infernel! Ev tils plunt tres a schlaf tots ansembel!

Mengia: O Dî, i vén én tarrebel tiarratriémbel! Cò am fatschi or d'la puélvra. (*Sorta.*)

Chasper: Ma cô egl que sto pussébel?

Gieri: Igl ésch davos è darviért, il schlop traz vé.

Chasper: Ad angin passo cò. Anchichi sto tutténa adavègr uzî la chappa d'négvla.

Gieri: Que nun è î cun chosas drèzzas, i è sto strién a glièz nu vela!

Chasper: Ma bèn chi vela. Il bogv da bacharéja è davent. T'ampènza bèn, Gieri, dalong cha la gargia è falleda est pers la battaglia.

Gieri: Orma d'chan, év dè faz gargia a par striéns nu soni respunsabel!

Chasper: At quietescha, Gieri. Oz gnarogl ancha tot a gligsch. I't résta anch' adéna la spranza. Vazast curaschi!

Gieri: Crejast, possi ancha sperer sèn Mengia?

Chasper: Sperescha, ma sgiranza nu't possi der. Ossa egl me-gler, scha té vest bi quietin pa'las tés véjas. Dorma én pèr ogras, il strién as sclariro.

(La tenda croda.)

IV. ACT

(*Stegva scu'gl amprém act. Vaschiala da bacharéja: sadias, muéttas etc.*)

1. scena.

Mengia (*metta sèn mègsa glas, vén a spègsa*): Ah, cher Senaret! Angrazchamènts cordiels pa'l tés azégd, la té assistenza a bènvuglientscha li més Flurin. Il mes cor zégvla d'algrezcha! Las circunstanzas èn ossa bunas.

Chasper (*antrond*): Sorina, l'ogra s'approasma, bèn bod cumparèschni ils noss ameis cul bogv par fer bacharéja.

Mengia: Grazcha cher frer pa'la té assistenza. — Ah, co am rechatti ossa, év pudess bi sagliégr or d'la pial.

Chatrena (*èntra*): Che fest cò Mengia? I nun è ancha las nogv.

Mengia: Na, ma nogs stan preparer én pitschen convivi pa'ls zouans.

Chatrena: En convivi?

Mengia: Ma hei, mamma, els mènàn no ossa il noss falch.

Chatrena: Noss falch?

Mengia: T'ampènza, els igl an mno quista nuéz or d'uégl.

Chatrena: Che? — angulo? — a Gieri?

Chasper: Mno pa'l nés tigl an'ni ils zouans.

Chatrena: O, quist larifari, tamazzi! Que ans dat éna biala istorgia da paschanter tot la brajeda.

Mengia: Mamma nu t'agiter usche! Quel miogl da manger a bègver nu'ns dess arigler. Nogs varon bèn ancha tant an chesa.

Chatrena: Arigler, arigler! Ah, quist bial Gieri, chanaster!
(*Is sènta éna brunzéna.*)

Crastota (*precipitescha ènt an stégva*): Che strién a schmaladischion! Cuor ans men'ni ils zouans il noss bogv. Ena biala gargia, quist Gieri daschétel! Vegramènz éna varguégna par el!

Chatrena: Ad a nogs ils cuosts!

Mengia (*sot vogsch*): Pi guzènt ils cuosts cul Gieri incomputabel.

Crastota: Ossa egl usche a béch plé da mider. Chasper, cloma ènt ils mats. Zieva la lavogr dess'ni adavègr la paja.

Chatrena: Ancha la paja lis ledruns!

Chasper: Té cagnuéschast bèn l'isanza, mamma. Lascha la rabgia a'l disgust. (*Sorta.*)

Mengia: At reconciliescha, mamma, scu ch'il bap o faz. Sèjast da bun anim, vazast buna luna a sèjast amiègvla culs zouans. — Anoua po bi asser Anna? Ella vègva ampruméss da zider a d'ans sustener. (*Sorta.*)

Chatrena: Cu ch'els pan ancha asser legers zieva éna tela blamascha.

Crastota: Na mamma, bloma nun egl angina u tot il plé par Gieri. Ils mats èn halt pi furbers cu el.

Chatrena: A tuttena est uzî tantas chosas cun el, a Mengia nu til po ster or.

Crastota: Hei, hei, ma glièz era parvéja da Flurin a'l process cul sés bap, il Farlenda.

Chatrena: Ah, Andreia! Quel misserabel process fo gnégr tot ils chantunègs an giatén. Ma il process est cul vigl a béch culs unfants. Lascha els cumpos. Ev dè milli gedas pi guzènt Flurin

ad Anna cu quel pugniér d'én Gieri. A pir ils noss unfants!

Mengia a Chasper vénan usche bèn paréna cun els.

Crastota: Ev se, ma glistèss nu's fo glièz bèn. — Na zond béch!
(*Mengia a Flurin.*)

2. scena

Mengia: Cò èl il delinquent, il conductogr d'la banda. Ils sés zidants gnaron ér bènspert, els stan ancha zidér li Clo.

Chatrena: Ev dè crati tè vé tar Anna.

Mengia: Vé lo el î Chasper.

Crastota: Cò ans darcho! Nu po'l propi béch eviter la chesa da quel Farlenda dispettugs.

Chatrena: Té est anch' adéna incorrigibel a vezzast a crescher la bos-cha anfen sèn tschiél. Fo zo alla buna cun Hans Lozi.

Crastota: El am sto gnégr ancunter; év nu'l cuér zieva.

Flurin: Quel miserabel giatén til chalcha adéna. Anna ad év ans schont bglieras gedas tscharcho d'arandscher l'istorgia. Ev crei parfén, ch'il bap gnéss guzènt ancunter.

Crastota: Im féss anandrèz! Otramènz nu's po zégr anguétta d'els, unésts a bravs èn'ni adéna sto ils noss chantunègs, bì Hans Lozi ampo tastard.

Chatrena: Scu té ér. Che zégda que da fer il testun! Da defender quietamènz a cun radschon il sés drèz è ena biala chosa, ma béch musser adéna bì ils puégns.

(*Chasper ad Anna.*)

Chasper: Bod cun forza dèja stî fer gnégr ella, parce cha Flurin o faz éna tela strambaréja melina.

Flurin: Che zist té cò?

Anna: Ma che zégr! Na, na, grond plaschègr am ogl faz.

Chatrena: Che, lèzza strambaréja?

Anna: Er glièz, ma év dè manizo il gnégr no cò, glièz am o faz plaschègr.

Mengia: Grazcha fiz, cher' Anna!

Flurin: I è parvéja d'la gronda lavogr. (*Reia.*)

Anna: O, té est ér pichuntsch pa'l bègver a manger ad aschino par — —

Chasper: Hei, hei, i è anzaché ènt igl ajer, i gescha crei vicendevelmènz. (*Reian.*)

Chatrena: Lasche asser par bun. Tschantè vé d'la mègsa. (*As tschentan.*)

Crastota: Mangè a bavè!

(*Vers Flurin*): Ma ossa lèssi bì savègr, co cha té est gni dad égr cul bogv or d'uégl.

Flurin: Crastota, nu pglie par mel, ma a Gieri dèja stî der én lavacho.

Crastota: Da quel durmanzo!

Flurin: Na, na, béch durmi nun o'l. Ev son zuppo ièr sègra, anz ch'il Gieri è gni, an uégl. El o stî égr zieva miazza nuéz or an cuort. Glièz è sto la furtuna, parche el era zéscht preparo par as metter zo sél strom, anoua ch'év éra zuppo sot ènt. An lèz mument, ch'el è î or, dèja traz no il schlop d'igl ésch davos a lascho gnégr ènt ils més cumpuégns Plesch, Toni a Zon. Sènza fer canera ans alogra pudî mner il bogv or il léber a da lo vé'l més nuégl.

Crastota: Ma diavel, sènza cumbat a s-chandel!

Flurin: Glièz nu vess valî.

Crastota: Hei, hei, î è vègra! Ma, cha l'oter o banduno la sé piazza an uégl, glièz nu'm vo par testa.

Chasper: Prubabel vègval mel il vènter, a cò o'l stî égr ad aria.

Flurin: Igl ésch era saro dadènz cul schlop, uschè ch'el nu druègva adavègr angin suspet.

Crastota: Ma glistèss, anzanouas ad anzacugra o'l faz éna nar-det, glièz è sgigr.

Mengia: U forza ér béch; megler usche cu cun Gieri a mègsa.
A —

Flurin: A da mè egl ér pi agreabel, év nu poss zégr cant!

Chasper: Bab, do la benediczion ad els; la mamma nun o anguét cuntrari.

Chatrena: Ma co sest té glièz, té mel melnéz. Ev dè bì buènder, scha té nun est uzî ils mans an zîa.

Mengia: Alogra am féssal Chasper ancha bgliér pi cher. Che zist té Flurin?

Flurin: Ev son usche cuntènt a deliziugs! Ah, mamma, bap, am dè la vossa Mengia.

Anna: Cher frer, év giavégsch tot il bun culla nossa améia chera.

Crastota: Bi plan planet, usche riz nu vogl. Igl ampren vén

ancha Farlenda an chesa a — (*Flurin sorta*) a'm spordscha éna cunvéna.

Chasper: Hei bap, ad ér la pesch. Té ans fadschessast usche furtinos. Mengia a Flurin at supplichan ad év ad Anna at rouan pa'la té benediczion.

Crastota: Er té? Ma ossa vogl sgigr sot il muénd; im pera, cha tot sèja bluord!

Chatrena: Pir ossa s'anacordscha'l, zieva ch'ils passlers tschigvian zo dils tèz. Bi igls par Gieri ad anguett' oter!

Mengia: O bap, cher bap, nisché, té dest il tés consentimènt.

Crastota: Im pera, cha tot sèja bèn parancliz.

Chatrena: Hei, hei, Anna scu ér Flurin am féssan fiz anandrèz.

Mengia: Bap, artschègva els cun biala maniera.

Crastota: Anch' éna geda, igl ampren sto gnégr no Farlenda, a punctum!

(*Flurin vén cul sés bap.*)

3. scena

Flurin: Gardè Crastota, cò el il bap. El o spizzo schont dan zî.

Farlenda: Dî at salégda Andreia ad ér té Chatrena, bun dé a vogs tots! Memma zî digra schont la nossa dispita parvéja d'éna picculezza. Do'm il man chantunègrs ad ér té Chatrena. (*As dan il man.*) Usche, ossa fans zo sènza advocats a zédischs.

Crastota: A da mè ègl fiz anandrèz!

Chatrena: Er a da mè, Farlenda!

Farlenda: Quels terms cuzo'n Curzéns ans lègvan separer, a — digr scu la crappa ér'ni las nossas téstas. I o stî no én marti digr par romper il chaprezi. — Il Senaret ans o examino. L'amogr pa'ls noss unfants o supero il cor, usche ch'il bun al drèz sèjan vèndschadogrs. — Il fer tiért è éna chosa spinugsa, la cunscienza as moua a nu lascha pos. — Crastota, me plé, ch'ils unfants dessan pintégr pa'la digrezza dils genituors. Daman vans zo a metter terms saguénd il tés parègr a schino egl la dispita.

Crastota: Béch zieva il mes parègr, Hans Lozi, dimperse saguend il tés. Alogra ans sans cunvgnégr parvéja digl ansavér.

Chatrena: Inutil am pera d'asser la fadéja da metter terms uramai ch'ils unfants as votan unégr.

Crastota: I è vègra, co crodan davent tot ils terms mits a morts.

Farlenda: A noua véta s'adoza sènza plé as separer.

(Els stan sèn pecs.)

Crastota: Gné no ils més chers, ch'év as don la benediczion.

L'amogr as o collios, sèjas furtinos par tot la vossa véta. —

Ena istruzion vègs surgnî, lasche il giatén a nu pichè memma sèn drèz imaginos, parche els an pa'l solit cuorta chomma.

Chatrena: Ad anch' éna chosa pgliè a cor. Lasche il blaschmer, i's so externer las chosas sènza druér mincha pass trigds plets.

Crastota: Té est radschon, i'ns stèss s'amparchirer ampo pi bèn, ér sch'il solit nun egl manizo mel.

Chatrena: O, cu cha tot as o mido an maniera buna ad agreabla!

I è vègra, la bacharéja cun quist past pa'ls zouans ans o purto furtuna a benediczion.

Farlenda: A noghs ans lèn allegrer culs noss unfants. Flurin a

Mengia, Chasper ad Anna as preparè sélla vossa fésta pi gronda a pi magnifica. Ent la benediczion dils voss genituors giescha la vossa furtuna, inschmanchabla a d'eterna direda.

Ils zouans: Eviva la bacharéja sélla bun' anzèna!

Chatrena: Ad ossa mangè a bavè, schler a chamineda an an'plé.

(Fan eviva.)

Mengia: Ah, co egl pussébel, éna tela furtuna!

Flurin: A da mè zégvla il cor da felicitèd!

Chasper: Azur il tschiel, l'aurora tragligscha!

Anna: Ev son tot cumuèssa, anflameda d'amogr a beadentscha!

Polet *(antrond)*: Gieri è cuor, el o visito tot la chesa, talvo a charpena, cuort a nuégl.

Crastota: Cloma ènt el!

Polet: El nu vol! *(Crastota a Polet sortan.)*

Anna: El o forsa s'anachiért anchéché.

Flurin: A nu das-cha gnégr ènt.

Chasper: Prubabel as trupezal.

Mengia: Ma nu'l tizchè a ziclè, el o aschino auénda.

(Crastota vén cun Gieri.)

Crastota: El lègva égr a chesa sènza pglier cun noghs la marena.

Mengia: Vè no Gieri tar nogs, té stost ér adavègr anchéché da bun.

Chatrena: At lascha guster!

Chasper: Marito est fadschond usche zî gargia.

Gieri: Pers la battaglia dèja. (*Bègva.*) Que dess asser la davosa geda, ch'év fatsch gargia!

Crastota: I è bèn vègra, la chosa nun è reuschégda. Grondas bravuras nun est faz. Ma par glièz nu perder il cho, Gieri. Nogs nu pégliain an mela part.

Gieri: Strièn egl sto, aschinò stessi co otramènz. Ma cur chi's tratta da femnas nu dèja angina furtuna. (*Bègva.*) — Metta ellas or d'cho, Gieri, alogra dormast pi bèn. — I nun è oter cu angion a manzénas! (*Bègva.*)

Crastota: Béch usche Gieri! Sto bì attent, alogra vén ér par tè éna geda la vègra. Bì adéna cun adats, cun resentimènt a calma, asser amiègvel a principemènz béch lègr sfracher ènt ils migrs cul cho.

Gieri: Ev t'angrazch fiz, Crastota, a vi bèn pglier notizia d'las tés remarchas ad am cuntgnègr lozieva. (*Bègva.*) Ma ossa est auénda azégd, év fess bì ènt ils pècs a vi égr a chesa t'la mamma. — Giavégsch bun' execuzion, buna lavogr a stè bèn tóts ansembl. (*Sorta.*)

Crastota (*cloma zieva*): Usche riz, tanta prescha, Gieri? Péglia anch'én glas! — Davent el!

Flurin: Quella disfazza til vo a côr.

Chasper: El è tottafaz conturblo a la consternazion til fo chommas.

(*Plesch, Toni, Zon a Clo èntran. Ils spogs jan lia. Mengia èmpla ils glas ad Anna sèrva spègsa.*)

Chasper (*vers Plesch*): Cò venal quel, chi'ns vess bod sgardino tot l'istorgia mattond il nes ènt an robas, chi nu'l zègva tiers. Che bundrizos fer at o striuno davent dil tes post?

Plesch: Ev am lègva persvader, cha Gieri féss or d'uégl, par der alogra én sén li Flurin pichond vé digl ésch. Par disfurtuna ol igl ésch d'cuort sgrizcho a cò am deja faz or d'la puélvra. I è sto la furtuna, cha Gieri o tschif il gitéder a béch mè.

Chasper: Glièz bèn! Oramai chi è i zò tot bèn, schi lèns parduner il tés melagardo agégr er scha l'intenzion éra buna.

Crastota: Ad ossa gné no vé d'la mègsa.

Chatrena: Pgliè a mangè, i è ancha plé an s-chaffa.

Clo: Grazcha, donna Chatrena! I'm pera, cha la bacharéja aza purto anch' otras furtunas ad algrezchas.

Crastota: I è vegra, ancha pi grondas!

Farlenda: Duos pèrs nogvs as an chatto!

Chatrena: Ad a glistess tèmp pèsch an famiglias!

Tots: Gratuleschen, gratuleschen!

Clo: Gieri è zéscht mitscho or d'porta, èl vègva gronda prescha.

Flurin: El o stî égr a chesa t'la mamma.

Chasper: A fer ils sés ampissamènts ent la sé chombretta.

Crastota: Nun o gnanch'li savègr cu chi è passo quista nuèz.

Flurin: La bagliaffa d'las femnas vén truésch gnaro bèn a purter sclarimènt.

Mengia: Ma che rompatéostas parvéja da Gieri! Lasche el sèz garégr l'interupzion da digestion, a — Gieri staro Gieri par adéna.

Crastota: Ad ôssa vé d'la lavogr! Nogs an oramai azégd auénda par òz. Anch' én prosit, ad alogra cun schlantsch anavant.

Tots: En prosit lis duos pèrs, eviva!

(Antant chi sortan croda la tenda.)